

SCHIFF ANDRÁS ÚJRA BUDAPESTEN

I.

DÍSZDOKTORI CÍMET KAPOTT SIR SCHIFF ANDRÁS A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEMTŐL¹

A világhírű zongoraművész dr. Farkas Gábor rektortól és dr. Kutnyánszky Csaba rektorhelyettestől, az Egyetemi Doktori Tanács elnökétől vette át az oklevelet, az ünnepség után pedig nagy érdeklődés mellett tartott sajtótájékoztatót beszélt közlő zeneakadémiai koncertjeiről.

Az eseményt megtisztelte jelenlétével Rost Andrea operaénekes, a magyar zenekultúráért felelős kormánybiztos és Karácsony Gergely, Budapest főpolgármestere.

Köszöntőjében dr. Farkas Gábor kiemelte: Schiff András előadóművészi visszatérését a Zeneakadémia pódiumára és ezzel a magyar koncertéletbe hosszú évek sosem szűnő reménykedése és az elmúlt néhány hónap egyre fokozódó örömteli izgalma előzte meg. „Munkássága, művészi rangja előtt tisztelegünk, átnyújtva az egyetem szenátusa által neki méltán odaítélt díszdoktori diplomát; a legnagyobb elismerésünkkel jutalmazva a legnagyobbak egyikét, aki egész pályafutása során oly lenyűgözően megfelelt alapítónk, Liszt Ferenc életparancsának: a zseni kötelez” – tette hozzá.

Gáspár Emese kancellár, Karácsony Gergely főpolgármester, dr. Farkas Gábor rektor,
Schiff András, Rost Andrea kormánybiztos
(Fotó: Zeneakadémia / Felvégi Andrea)

¹ lfze.hu 2026. IX. 2.

Laudációjában a rektor arra emlékeztetett, hogy a Schiff András pályafutását és munkásságát illető elismerések megérdemelten és lenyűgözően hosszú sorában olyan díjak és kitüntetések mellé kerül majd a Zeneakadémia díszdoktori címe, mint a Liszt-, a Bartók–Pásztory- és a Kossuth-díj, valamint a nagyvilág legrangosabb megtiszteltetései közül mindössze néhányat említve a brit Royal Philharmonic Society aranymedálja, a lipcsei Bach- és a zwickauai Schumann-díj, továbbá a Japánban tavaly elnyert Praemium Imperiale. Az életpálya felidézése helyett azonban Farkas Gábor zongoraművészként inkább arra helyezte a hangsúlyt, hogy itthon és a nagyvilágban számos zenész Schiff Andrásnak, az ő revelatív játékának köszönheti a legszemélyesebb Bach-élményét, a közelebb jutást Schubert életművének mélységeihez, miközben Haydn, Mozart, Beethoven, Schumann, Bartók és Chopin kompozícióinak tolmácsolásában is maradandót alkotott. A rektor megemlítette, hogy Schiff lemezei közül számára különösen fontosak a Mozart-zongoraversenyek Végh Sándorral együttműködésben rögzített sorozata és Schubert szonátafelvételei. Szavai szerint ezek nem pusztán az egyes művekről és szerzőikről, hanem a muzsikálás céljáról és értelméről, az emberi élet mélységéről és a teremtett világ teljességéről árulnak el létfontosságú dolgokat a hallgatónak. Szólt arról is, hogy fontosnak tartja Schiff András előadásait is, amelyek valósággal tapinthatóvá teszik számunkra a német zeneirodalom óriásai iránt megnyilvánuló affinitását. „A lenyűgözően tág horizontú műveltséget és azt az elmélyülésre, a lényeg felismerésére és megfogalmazására való tökéletes készséget, amely – hadd valljam meg őszintén – egy hangszeres előadóművész számára élőszóban és írásban korántsem magától értetődő adomány. Schiff András azonban nemcsak a zongorának szuverén ura, hanem a szavainak is” – tette hozzá Farkas Gábor.

Mint felidézte, idén októberben lesz 63 éve annak, hogy Schiff András, a Fővárosi Zeneiskola alig tízesztendős növendéke egy ifjúsági hangversenyen legelső alkalommal lépett a Zeneakadémia pódiumára. „Akkor kezdődött tehát Schiff András és intézményünk közös története, amely azután 1968-ban immár Kadosa Pál és Rados Ferenc óráin, egy bámulatos zongorista nemzedék fölemelkedésével folytatódott tovább. Ez a közös történet azóta is fontos és meghatározó számunkra: legyen szó akár arról a tiszta látásmódról, a magyar zongoraiskola évszázados ismertetőjegyeről, amely máig kiérezhető Schiff András játékából, akár arról a közösségi büszkeségről, amellyel egyetemünk régtől fogva magáénak érzi és tudja oly naggyá lett hajdani növendékét” – mutatott

rá.

Sir Schiff András és dr. Farkas Gábor
Fotó: Zeneakadémia / Felvégi Andrea

A rektor arról is szólt, hogy e kapcsolatban a feledhetetlen koncertek és az éppily emlékezetes mesterkurzusok mellett az évtizedek során akadtak kisebb-nagyobb megszakítások is: Schiff András és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem önhibáján kívül a leghosszabbat éppenséggel az elmúlt bő másfél évtized során szenvedtük el.

„Így hát túlzás nélkül történelmi jelentőségűnek nevezhető a művész mostani látogatása, azaz visszatérése közénk: a Zeneakadémiára, a magyar zenei élet és a hazai közönség körébe. Megalapozott reményeink szerint új és örömteli fejezetet nyitva közös történetünkben, a mohó kíváncsisággal várt koncertek mellett egy jövőbe mutató tett, egyetemünk Rácz Aladár Roma Szakkollégiumának közös megalapítása révén is” – utalt Farkas Gábor arra a szándéknyilatkozatra, amellyel Schiff András a szeptember 3-i és 4-i hangversenyeinek bevételét a Zeneakadémia e tehetséggondozó intézményének alapítására fordítja.

Schiff András székfoglaló beszédében megilletődöttségének adott hangot, kiemelve, hogy óriási megtiszteltetésnek érzi ezt a címet. Felidézte számtalan emlékét, amely a Zeneakadémiához köti, ahol gyerekkorában Fischer Annie és Szvjatoszlav Richter koncertjeit is hallhatta, később pedig növendékként olyan professzoroktól tanulhatott, mint Kadosa Pál, Kistétényi Melinda és még sokan mások. Beszért arról is, hogy zeneiskolai tanárnője járt ki neki meghallgatást Kadosánál, és hogy végül korkedvezménnyel vették fel a Zeneakadémiára. Hangsúlyozta a magyar zeneoktatás máig meglévő, különleges értékeit, amelynek köszönhetően egészen kis kortól megindulhat a tehetségek gondozása, illetve azt is kiemelte, hogy a Zeneakadémián elsajátítható elméleti tudás,

valamint a Weiner Leótól eredeztethető kamarazenei képzettség szerinte elengedhetetlen fontosságú egy jó muzsikusnak, ami világszinten is kiemelkedő intézménnyé teszi. Példaként említette, hogy amikor Solti Györggyel, Végh Sándorral vagy Doráti Antallal lépett fel, egy szót sem kellett szólniuk a zenéről, egyből megértették egymást. Szavai szerint ő abban hisz, hogy az előadóművészek nem alkotók, hanem újraalkotók, hiszen mindig a zeneszerző a fontosabb, nem pedig a hangszeres zenészek.

A ceremónia után nemzetközi sajtótájékoztatót tartott a Zeneakadémia Schiff András két koncertjéről. Az eseményen Dr. Farkas Gábor köszöntőjében kiemelte: megtisztelő, hogy tavaly, rektorsága első évében az intézmény 150. évfordulójára emlékeztek, idén pedig egy olyan művészt köszönhetünk, aki példakép a szorgalmával, intellektusával, kiállásával. Schiff András többek közt arról beszélt, hogy szavakban kifejezhetetlen, mit jelent számára a Zeneakadémia és hogy itt léphet fel újra. Ezután újságírói kérdésekre válaszolt: egyebek mellett a politika és a művészet viszonyáról, az előre nem meghatározott műsorral, a pillanatnyi hangulat alapján adott koncertjeiről is beszélt.

Fotó: Zeneakadémia / Felvégi Andrea

II.

„SEMMIVEL FEL NEM CSERÉLNÉM A ZENEAKADÉMIÁN TÖLTÖTT ÉVEKET”²

Különleges akusztikában, egy, a svájci hegyektől körülölelt templomban sétálva vette fel telefonját Schiff András zongoraművész, és meg is jegyezte, hazatéréséről, és a Zeneakadémiáról beszélni talán nem is találhatott volna szebb helyet. Tizenhat év után ismét a magyar közönségnek zongorázik a világhírű művész, de azt egyelőre csak ő tudja, hogy mit. A közönség abban lehet biztos, hogy különleges élményt kap, és egy minden bizonnyal meghatott művészt köszönthet.

(Készítette: Becze Szilvia)

Kedves András, rádiósként az előző években és legutóbb épp a múlt héten sok olyan levelet, üzenetet kaptam, amelyben azt kérdezték a hallgatók, hogy ha Ön – amint egykor Solti György karmester is – minden bizonnyal nagyon büszke a néhai II. Erzsébet királynőtől kapott elismerésre, miért nem használjuk rádióban, koncertplakátokon a neve előtt a „Sir” titulust. Azt ígértem a hallgatóknak, hogy a legilletékesebbnek teszem fel a kérdést. Milyen formában fontos Önnek ez a megtisztelő cím?

A kérdés érdekes és jogos. Természetesen rendkívül büszke vagyok rá, hisz ez egy nagyon nagy megtiszteltetés, egyáltalán nem magától értetődő, hogy az embert ilyen gesztussal tüntetik ki. Ugyanakkor valójában nem fontos. Nem beszélve arról, hogy angol barátaim felvilágosítottak, hogy tudomásul kell vennem a címmel kapcsolatos íratlan szabályokat. Én magam ezt a címet nem használhatom, nem is írhatom alá ezzel a titulussal a nevemet. Persze, ha valaki más használja, akkor azt az ember boldogan elfogadja, de én nem kérhetem egyik országban vagy városban sem, hogy a nevem a plakáton miként jelenjen meg. Ez csakis a koncertszervezők elhatározásán, és azon múlik, hogy ők ezt hogyan gondolják, vagy azokban az országokban mi a szokás. Én úgy vélem, miközben jó, ha az ember nem túl büszke a „Sir” címre, azért, persze, nincs rajta semmi szégyellnivaló sem.

² lfze.hu., 2026. IX. 1.

Budapesti koncertjeire – kis túlzással – azonnal elfogytak a jegyek, vagyis nagyon várja a közönség. De a várakozás kölcsönös lehet, hiszen hosszú évek után visszatérni a Zeneakadémiára, Önben is érzelmek áradatát indíthatja el.

Ez pontosan így van. Mély meghatottságot érzek, hiszen a Zeneakadémia az alma materem. Itt nőttem fel, itt tanultam szinte mindent, amit a zenéről tudok. Legyünk igazságosak: persze, hogy nem mindent, hiszen a karrierem évtizedei alatt sok minden jött még ehhez, de az biztos, hogy semmivel fel nem cserélném a Zeneakadémián töltött éveket.

Igyekszem gyakran hangoztatni, milyen nagy szerencse volt, hogy itt tanulhattam, és nem valahol másutt. Úgy érzem, ha ugyanezekkel a képességekkel Párizsban, Londonban vagy Berlinben születtem volna, akkor talán nem is váltam volna muzsikussá. Nem tudom. Mindenesetre nagyon fontos volt a Zeneakadémia, sőt, az egész magyar zenei képzés, az alapfoktól az egyetemig. Mindnyájan látjuk, akik járjuk a világot, és más zenészekkel találkozunk, hogy a magyar zenei képzés jóval több, mint csupán hangszeres oktatás. A kamarazene jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni. Aztán a magas szintű elméleti képzés során a hallgatók zeneelméletet, zenetörténetet, összhangzattant, formatant, ellenpontot és bizonyos fokig zeneszerzést is tanulnak. Külföldi pályatársaikhoz képest óriási előnnyel indulnak a magyar zeneoktatásban tanult fiatalok. Ez a magyar zenei háttér. Így aztán belépni a Zenakadémiára számomra ma is olyan érzés, mintha egy szentélybe lépnék.

Amikor mesterkurzusokon tanít, előfordul, hogy mond valamit egy hallgatónak, és később rájön, hogy valójában nem is Ön mondta ezt először, hanem még a Zeneakadémiáról, egyik mesterétől hozza?

Persze, lépten-nyomon történik ilyen.

Fotó: Nadja Sjöström

Nagyon érdekes és rendkívül izgalmas, ahogyan a koncertjei műsorát tervezi az utóbbi időszakban. Így lesz most is, a Zeneakadémia két koncertjén. Nem adja meg előre a műsort, hanem olykor még a koncerten is változtat eredeti tervein a hangulattól, a közönség reakciójától függően. Óriási tudás, magabiztosság kell ahhoz, hogy egy művész önmagával szemben is vállalhasson ilyen – mondjuk úgy – kockázatot.

Ez persze nem is olyan egyszerű. Rendkívül sok munka, nagyon nagy fegyelem és tapasztalat kell hozzá, és természetesen hatalmas repertoár. No, és jó emlékezőtehetség, amellyel engem szerencsére megáldott az úristen. De azért erre nem szabad teljes mértékben számítani, hanem naponta ápolni és gondozni kell. De mégis, valóban a kezemben van nagyon sok kompozíció, bár tulajdonképpen nem is olyan sok szerzőtől. Azoktól a zeneszerzőktől, akiket legjobban szeretek, tulajdonképpen mindent játszom, így épült fel egy nagyon nagy repertoár. És aztán vannak szerzők, akiket kevésbé vagy egyáltalán nem szeretek, darabjaikat nem is játszom, mert annak semmi értelme nem lenne. Az ember ne játsszon semmi olyat, amit nem szeret. Ez számomra fontos alapszabály.

Ezt a „műsor nélküli” módszert a pandémia alatt találtam ki, amikor elgondolkoztam rajta, hogy mi baj lehet általában a koncertekkel. Tudjuk, milyen sokat panaszkodnak a zenészek, szervezők Európában, hogy túl idős a koncertközönség, nem jönnek a fiatalok. Azért én ehhez mindig hozzáteszem, hogy nézzék meg, mi van Dél-Koreában vagy Kínában, ahol a közönség 95 százaléka 20–25 év körüli. Vagyis ez a jelenség nem általánosan érvényes a világon. De azért mégiscsak el kell gondolkodni, vajon miért nem jár több fiatal klasszikuszenei koncerte. Szerintem ennek egyik oka, hogy nem szeretik a koncertekhez kapcsolódó rituálét.

Előadói részről pedig agyrémnek tartom, hogy a szólistáknak sokszor egy-két évvel előre pontosan meg kell adniuk, milyen műsort akarnak játszani. Valójában erre épp olyan kevésbé lehet megfelelő választ adni, mint arra a kérdésre, hogy két év, három hónap és négy nap múlva valaki mit akar vacsorázni. Fogalma sincs róla. Miért kell ezt előre megadni? Azt fog vacsorázni, amihez étvágya vagy kedve lesz, vagy ami éppen aznap friss lesz a piacon. Megjegyzem, ha gondban vagyok, hogyan kellene valamit elmagyarázni a zenéről, akkor mindig gasztronómiai metaforákkal jövök, mert azt a legtöbb ember megérti.

De visszatérve a műsortervhez, nekem nagyon nagy szabadságot ad, ha nem kell előre megadni a programot, de azért pontosan tudom, hogy minden koncerten sok Bachot, aztán Haydnt, Mozartot és Beethovent játszom, illetve, ha megfelelő hangszer lesz a színpadon, akkor természetesen Schubertet, Schumannt, Brahmsot, Mendelssohnt, Bartókot – de hogy pontosan melyik darabot, azt sokáig nem tudom. Ugyanakkor Rahmanyinov műveit biztosan nem veszem elő, mert nem szeretem. Azt meghagyom másnak.

És ha már említettem a megfelelő hangszert, ez valóban nagyon fontos. Ott van például Schubert, számomra az egyik legfontosabb szerző. De nem szabad elfelejteni, hogy ő nem német, hanem bécsi szerző. Bécsben a német nyelvet egy bizonyos dialektusban beszélik, ami egyáltalán nem úgy hangzik, mint Berlinben vagy Hamburgban. Vagyis a bécsi Schubert zenéjéhez érzésem szerint egy bécsi készítésű Bösendorfer zongora sokkal autentikusabb, mint egy Steinway, ami inkább „hamburgiasan” szól. Úgy mondják ezt németül, hogy Hochdeutsch, amolyan magasröptű, irodalmi német, és semmiképp nem dialektus. Én nagyon érzékeny vagyok a hangzásra, valamint a nyelv és a zene kapcsolatára is. Persze, hogy a zene univerzális művészet, de azért ezek a lokál koloritok, a helyi színezetek rendkívül fontosak. Egy, teszem azt, afgán zongorista is jól játszhatja Bartók műveit, de csak akkor, ha van valami sejtelme a magyar nyelvről, annak hangzásáról, hangsúlyairól. Ezekről a nagyon fontos tényezőkről túl kevés szó esik.

Ez azt is jelenti, hogy saját, gyönyörű, mahagóni Bösendorfer hangszere utazik Önnel Budapestre?

Igen, bár nem utazik mindenhova, de ha megtehetem, akkor igen. Ez a zongora Berlinben honol, most boldogan áthozom Budapestre, mert saját hangszeren játszani olyan, mintha az ember egy szállodába magával vihetné a saját ágát és ágyneműjét. Most a logisztika kiválóan megoldható, így örömmel utaztatom a Zeneakadémiára.

Fotó: Nadja Sjöström

Említettük már, de térjünk vissza egy kicsit a közönséghez, pontosabban a publikum és a művész kapcsolatához. Ezt azért kérdezem, mert eredeti terveihez képest akár a koncert közepén is megváltoztatja a műsort, ha úgy érzi, hogy egy másik darab ideálisabb lenne a közönségnek az adott estén. Hogyan érzékeli, és mennyire fontos, hogy érzékelje a színpadon a közönség reakcióját?

Ez rendkívül fontos, mert a hangverseny nem egyirányú utca. Nagyon erősen hiszek az élő zenélésben, különben az ember játszhatna önmagának a nappalijában, vagy készíthetne csupán felvételeket is, de nekem a valódi koncert a legfontosabb, és itt a közönség aktív, és nem passzív szerepet játszik. Én már az első hang előtt is valahogy érzem a levegőben, hogy milyen a közönség. Persze ez egy heterogén csoport, de mégis van kisugárzása.

Említettem a rituálét, hogy egy zongorista kijön a színpadra, és eleinte mindenki gyanakvóan szemléli, milyen furcsa ember ez, vajon melyik bolygóról jött. Az egyik ember úgy érzi, hogy azonnal szimpatizál a zongoristával, a másikkal ellenszenves, mert nem tetszik a cipője, a frizurája vagy a járása, vagy az én esetemben bizonyos embereknek nem tetszik, hogy óraláncot viselek. Pedig nekem fontos, mert az édesapámé volt, és egyfajta talizmán szerepe van.

Aztán vannak a flegma emberek. Nekik minden teljesen mindegy, ezek a külsőségek nem érdeklik őket. Na, most ezt a heterogén embercsoportot valamilyen módon meg kell nyernem, de nem teátrális eszközökkel. Azokban nagyon nem hiszek. Mindig igyekszem hangsúlyozni, hogy a zene nem vizuális művészet. Az a jó, ha nyugodtan lehunyhatjuk a szemünket, és úgy hallgathatjuk a zenét.

Ugyanakkor egy koncertnek vannak bizonyos vizuális elemei. Emlékszem, amikor Fischer Annie vagy Szvjatoszlav Richter belépett a Zenakadémia

pódiumára, már az első hang előtt megváltozott a világ, csak azzal, hogy beléptek. Elképesztő kisugárzásuk, jelenlétük volt. Ilyen módon igenis vannak vizuális elemek.

De az, ami ma dívik, hogy a közönség nem hallgatja a zenét, csak nézi a karmestert, hogy milyenek a mozdulatai, milyen a koreográfia, valójában egy hatalmas tévút, mert a karmesterség sem vizuális művészet. Nem beszélve arról, hogy a közönség nem tudja, mi történt egy zenekari próbán, pedig ott dől el a zenélés, ott alakul ki az előadás nagy része. Ezért néha nagyon kritikus vagyok a mai közönséggel, mert lassan elfelejtenek zenét hallgatni, csak nézik, nézik, hogy mi folyik a színpadon. Ráadásul a hangszeres világban is egyre több olyan zongorista és hegedűs van, aki szerint óriási a vizualitás és a koreográfia jelentősége. Pedig, ha én koreográfiát szeretnék látni, akkor elmegyek egy balettestre, mert az koreográfia. De egy hegedűs álljon úgy, mint annak idején David Ojsztrah vagy Yehudi Menuhin. Ők meg se mozdultak. Ojsztrahnak csak a tokája remegett egy kicsit játék közben, de egyhelyben állt, és áradt a hegedűjéből a csodálatos zene. Ott nem volt semmiféle fölösleges koreográfia.

Kedves András, azzal kezdtük, hogy milyen érzésekkel lép a Zeneakadémia színpadára. Most zárjuk azzal a beszélgetést, hogy milyen érzésekkel veszi majd át a díszdoktori kitüntetést!

Ez is egy óriási megtiszteltetés: a szülővárosomban, az alma materemben, csodálatos elődök nyomában járni. Ha jól tudom, előttem szeretett mesterem – aki hála Istennek, még itt van közöttünk –, Kurtág György kapta ezt az elismerést. Nagyon megtisztelő és megható lesz számomra. Remélem, hogy érzelmileg túlélem...

III.

SCHIFF ANDRÁS ÜDVÖZLÉSE³

2026. szeptember 3: tizenhat év után ismét a Zeneakadémia Nagytermének pódiumán Schiff András.

Fittler Katalin írása itt olvasható:

[Schiff András üdvözlése](#)

³ gramofon.hu, 2026. IX. 5.